

Špeciálna príloha o cestovaní: Cestovná horúčka

Téma cestovania na vozíku vás zaujíma, v ankete o časopise Ozvena zo začiatku tohto roka ste ju označili ako obľúbenú rubriku. Nájdete v nej zaujímavé reportáže z letných dovolení. Prevedieme vás Veľkou Fatrou, Liptovom, Maďarskom. Zavedieme do Krakova a Benátok. Poletíme do Egypta a dokonca až za Veľkú mláku. Nech vás svetobežnícke zážitky rozpália radosťou a nedočkavosťou z cestovania.

Pozvánka do bezbariérových dolín Veľkej Fatry

„Ej dolina dolina, aká si mi dlhá! Akože Ťa prejdem, keď ma nôžky boľia!“
Nôžky nepotrebujem, lebo elektrický vozík mám na 100% nabitý a môže sa ísť

do dolín! Tu je veľký predpoklad, že zažijete priamy kontakt s prírodou, s lesmi, horami i zurčiacim potokom, či riekou. Preto sme sa rozhodli zdolať zopár dolín Veľkej Fatry v okolí Martina. Príroda je v každej z nich nádherná, o tom niet pochyb. Prinášame zopár tipov z pohľadu náročnosti zdolania terénu na vozíku.

Blatnická dolina – náročnejší terén, na tvrdo udupaná hlina, zem a štrk. Pre citlivé osoby na otrasy nie moc vhodná alebo len najpomalším tempom. Problémom boli odtokové žľaby cez chodník, čo sme vyriešili prenosnou doskou.

Gaderská dolina – krásna asfaltová päťkilometrová cesta a trojprúdový chodník. Žiadny problém až na “Saganovcov” na rýchlych elektrických kolobežkách.

Necpalská dolina – začiatok patrilo neudržavanej asfaltke. Ďalšie skúmanie tejto doliny nám skazila hodinová prietrž mračien. Čiže ideálny dôvod na návrat.

Belianska dolina – stará asfaltka miešaná udupaným štrkom. Paráda s cieľom chaty Havranovo. Dĺžka 8,5 km.

Ohľadne bezbariérového ubytovania ani chýru, ani slychu, len kde bola tam

bola jedna bezbariérová toaleta na úpätí Blatnickej a Gaderskej doliny v reštaurácii Gader.

A na záver ešte jednu slovenskú: „Ide občan na vozíku dolinou, ide občan na vozíku dolinou, a medvede bučinou a medvede bučinou“

JOZEF BLAŽEK

Dovolenka na Liptove, ktorú si rada zopakujem

Čitatelia Ozveny vedia, že im pomerne často prinášam články z domácich dovoleniek. Tradíciu neporuším ani teraz. O tom, ktoré miesto som navštívila počas tohtoročného leta sa dočítate v nasledujúcich riadkoch.

Poslednú júnovú stredú ráno sme vyrazili na dovolenku. Naše kroky opäť viedli na Liptov, konkrétne do obce Liptovský Ján. Cesta nám trvala tri či štyri hodiny vrátane prestávok na oddych posádky auta, nakoľko sme cestovali v tropickom počasí. Jej priebeh sme si spríjemňovali obzeraním krásnej scenérie prírody a správnym prehlbovaním medziľudských vzťahov. Po úspešnom príchode do cieľa našej cesty sme si mohli začať do sýtosti vychutnávať dovolenkové chvíle.

Ubytovali sme sa vo Svätójánskom kaštieli. Kaštieľ má ubytovaciu kapacitu 25 izieb. My sme boli ubytovaní na prízemí, nakoľko sa v celom objekte nenachádza výtah. Kaštieľ disponuje jednou bezbariérovou izbou. Budova kaštieľa je zo 17. storočia a tomu je prispôbený nábytok v izbách. Má rustikálny charakter, vďaka čomu sa človek v nich cíti veľmi príjemne. Žiadne bariéry som

• Brána do Jánskej doliny vedie bezbariérový chodník, ktorý je ako stvorený na prechádzky s vozíkom. (Autor: Z rodinného archívu)

v nej nezaznamenala. O niečo zložitejšie to bolo v priestoroch kúpeľne. Pod umývadlo sa mi dalo lepšie dostať vďaka jednej zloženej bočnici vozíka. V sprchovom kúte sa nenachádzala stolička na sedenie. Tento problém sme vyriešili po svojom. Tak trochu barierový je aj samotný vstup do kaštieľa. Vchody sú tam síce dva, ale pred jedným sa nachádza zopár schodov. Cez druhý nie je možné prejsť cez dvere, pokiaľ sú otvorené len na polovicu. Ochotný a vždy usmievavý personál ich však rád otvorí dokorán. Pre už spomínané bariéry odporúčam

absolvovať pobyt iba na mechanickom vozíku v sprievode osobného asistenta. Ale aby som stále nepísala o negatívnych veciach, veľmi pozitívne musím hodnotiť stravu na pobyte. Reštaurácia sa nachádza na prvom poschodí. Vstup je šikmou plochou úplne bezbariérový. Zariadená je taktiež rustikálnym štýlom. Strava v kaštieli je zabezpečená formou polpenzie. Raňajky boli formou bufetových stolov, z ktorých si mohol vybrať aj ten najnáročnejší stravník. Ak by náhodou niekoho premkol hlad, je možné objednať si obed v reštaurácii z jedálneho lístka. Na večeru bol výber zo štyroch jedál s polievkou. Na svoje si prídu aj tí ľudia, ktorí majú mlsné jazyčky prostredníctvom podávaného dezertu k večeri. Personál zariadenia si dáva záležať, aby ste sa počas večere cítili dobre, zapália sviečku na stole pre spríjemnenie atmosféry. Musím podotknúť, že kuchár v tomto zariadení varil veľmi chutne a dokázal zladiť aj netradičné chute. Počasie počas dovolenky malo prevažne slnečný charakter, vďaka čomu sme si mohli do sýtosti vychutnať prechádzky v obci Liptovský Ján, počas ktorých sme stretli niekoľko dovolenkujúcich ľudí na vozíku.

A čo dodať na záver? Zrejme všetci mi dáte za pravdu, že na dovolenke oveľa rýchlejšie plynie čas. Je to spôsobené príjemnými dovolenkovými aktivitami, inými, ako počas ostatku pracovného roka. Po jej skončení nastáva často „mentálne bolestivý návrat“ do koloťoča bežných dní, ale spomienky na ňu sa nám uchovávajú ešte dlho v pamäti.

MIRIAM DOBROTKOVÁ

Expedícia Hungaroring alebo Okolo Maďarska

Smer Balaton cez Pápá

Sme na ceste druhý deň a zatiaľ nám Maďarsko chutí. Čuduj sa svete aj sa Anglicko/Nemecko/rukami/nohami dohovorme. Včera sme strávili niekoľko hodín v malom ospalom mestečku Pápá, ktoré má pekné termálne kúpalisko a veľa historických budov, taká trošku "prdelka", ale pre cestovateľov sa vždy nájde niečo zaujímavé aj mimo hlavnej turistickej trasy. Napr. som mala možnosť zažiť pocit, keď princeznú vyslobodí princ zo zamurovanej veže - presne tak som sa cítila, keď ma princ Marko s pomocou kontesy Kataríny lovil z WC a malo to šťastný koniec. No kde by som to doma, zhýčkaná zdvihákmi a záchodom ako letisko zažila? Dnes sme sa posunuli smerom na juh do Balatonfüredu, bývame v kempu. Eli s Katkou v stane a my so Šimíkom v moteli. Apartmán má izbu, kuchynský kútik, bezbariérové WC so sprchovacím kútom a terasu s výhľadom na more, teda na Balaton. Zajtra budeme spoznávať okolie. Vízontlatasra! (Dovidenia!)

Tihany

Utorok je v znamení levandule. Odskočili sme si do susedného mestečka Tihany, známeho pestovaním tejto voňavej byliny, všade samá levanduľa, aj v polievke. Ale ja som to neriskovala a radšej som to istila tradičným gulášom, síce presolený, ale tradičný. Mestečko krásne, kopcovité, s peknými výhľadmi, úplne všade taká prímorská atmosféra. Čudujem sa Maďarom, keď cestujú k moru, veď majú

Balaton a slaný guláš. Večer sme zakončili pravým nefalšovaným lángosom! Jelen-tés vége! (Koniec správy!)

Kesztesy a odchod z Balatonu cez Kecskemet

Po štyroch dňoch sme opustili Balatonfured, cítim trochu nostalgie, veľmi sa nám tam páčilo. V stredu sme sa naposledy potúlali po meste. Vo štvrtok sme navštívili mestečko Kesztesy, známe predovšetkým múzeami. Sú v ňom múzea čohokoľvek - hračky, telky, rádiá, bábiky... Veľmi som sa tam tešila, pre mňa však veľké sklamanie. Všetky boli bariérové s výnimkou múzea cadillakov. Nájst tu v Maďarsku bezbariérové WC je dosť drina. Zachraňuje ma EÚ, keď vidím modré hviezdičky (logo EÚ), hneď cítim šancu, že sa vycikám... Potvrdilo sa mi to v Tihany (Múzeum levandule), aj tu v Kesztesy (zámok). Márne sme hľadali WC, pani v informačnom centre v živote o takom čosi nepočula, akonáhle sme však pred zámkom zbadali tabuľu, že na jeho rekonštrukciu prispeli z eurofondov, vyrazila som ako stopovací pes a hádajte čo? Kľúč od WC riešili piati zamestnanci, slávnostne mi ho otvorili a ešte nás za dverami čakala SBS, aby ho potom dôkladne zavrela. Veď to každému je strašne príjemné, keď polovica zamestnancov kaštieľa rieši tvoju malú potrebu. Možno Keszteslu krivdím a má iné, pekné a prístupné miesta. No za tých pár hodín, ktoré sme v ňom strávili, v nás zanechal rozpačitý dojem. Dnes sme sa presunuli na jednu noc do Kecskemetu, prespíme v hoteli, je to príjemné mesto s krásnou architektúrou, zajtra smer Hajduszoboszlo! Jo ejszakat! (Dobrá noc!)

• Dovoľenku s rodinou odľahčila pomoc osobnej asistentky Katky. (Autor: Z rodinného archívu)

Hajduszoboszlo, ZOO Nyiregyhaza

Hlásime sa z Hajduszoboszlo, bývame v apartmáne, je to dvojizbový byt s balkónom. Bytík pekný, ale pri obhliadke WC mi prišlo úzko, sme však zohratá partia zvyknutá riešiť veci za pochodu. Padlo rázne rozhodnutie: dvere od WC preč! Moje presuny z WC pomocou Katky vyzerali tak, že keď ma „hádzali“ späť na vozík, gate som mala až pod pazuchami. Horšie bolo, že odstránením dverí z WC stratili intimitu pobytu na toalete aj ostatní členovia našej posádky. Muž si zostrojil dômyselný záves z osušky a vešiaka, ktorý sa nečakane odstráňoval padnutím, ale zvládli sme aj túto výzvu! Všetkých nás to ešte viac zblížilo. Inak, bývali sme oproti aquaparku, je najväčší v strednej Európe, takže náš pobyt sme využili čľapkaním sa v liečivej

• Pred budapeštianskou tržnicou, ktorá sa nachádza v krásnej historickej budove.
(Autor: Z rodinného archívu)

vode. Áno, aj ja som bola v bazéne. Áno, mali tam zdvíhacie zariadenie, čiže nebolo výhovorky. Ale neľutujem, vďaka tomu sme spoznali Lászla, ktorý šéfoval zdvíhákovi a akonáhle ma strčil do vody, odobral zdvíhákovi batérie a odišiel. Ak som už chcela ísť z vody, Lászlo opäť prišiel aj s batériou a vrátil ma na vozík. Nevedno, prečo si to Lászlo Fazekas takto komplikoval, ale stal sa takto súčasťou nášho príbehu. Dnes ideme do Tapolca, sú to veľmi známe jaskynné kúpele pri Miškolci a vravíme si, len aby tam tiež bol Lászlo...

PS: Cestou do Miškolca sme navštívili ZOO v Nyíregyháze, vonku 36 stupňov,

zachránilo nás to, že v záhrade bolo dostatok stromov. Moje top miesto bol klimatizovaný obchodík so suvenírmi. Plánovane sme sa tu stretli s Vaškovcami z Košíc, našou milou táborovou rodinkou, malý Robko nás hnal cez celú ZOO, ledva sme lapali po dychu.

Miškolc, Tapolc, Budapešť a návrat domov

Dva dni v Miškolci ubehli ako voda. Bývanie u milej Johany v jej peknom apartmáne na okraji bežného sídliska. Hneď prvá cesta viedla do jaskynných kúpeľov v Tapolci. Žiaľ, Lászla aj zdvíhák sme tam márne hľadali, ale moje odhodlanie zažiť kúpanie v jaskyni to neoslabilo. Spolupráca dvojice Marko&Katka mi to umožnila a neľutujem, bolo to super! Horšie sú tie davy ľudí, hlava na hlave, po troch hodinách sme toho mali dosť my aj deti, napriek celodennému lístku. Večer sme sa peši potúlali mestom, zmätožení našou aplikáciou, ktorá si z nás pravidelne robí dobrý deň a ktorá nás do centra viedla takmer neschodnými uličkami. Po ceste späť sme zistili, že sme vlastne bývali čoby kameňom do centra dohodil, len nás naša navigácia poslala úplne opačne. Nemáme jej to za zlé, takto spoznávame ako žije obyčajný maďarský občan, mimo turistických vyblýskaných destinácií. V stredu sa naša karavána presunula do Budapešti. Bývame pomerne uspokojivo v príjemnom turistickom hoteli v úplnom centre, pár metrov od najznámejšej centrálnej tržnice. Čo je tu však veľký problém, to je parkovanie. Horko-ťažko sme našli asi 300 m od hotela vozíčkárske miesto. Je platené a obmedzené na max. 3 hodiny, po 20 hodinách už free, tak sme

stále v strese kvôli autu, ktoré nemáme kam preparkovať. Pred hotelom ja asi len 10 miest, na ktoré sa neustále poľuje. Ak niekto odchádza, už je tam zástup tých, čo čakajú na jeho miesto. Dnes sme uvideli parkovacia patrolu vo vedľajšej ulici, tak sme splašene utekali skontrolovať naše auto, či nemá papuču, našťastie ok. Budapešť je prekrásna, ja som očarená, toľko prekrásnych budov, idem si hlavu vykrútiť. Dnes sme navštívili obľúbené oddychové miesto v Budapešti - Margitin ostrov na Dunaji. Dokonca sme použili mestskú dopravu, po prvých nezdaroch dostať sa do električky alebo metra nám milí a veľmi ochotní Budapešťančania poradili, akú trasu zvoliť, aby sme sa tam dostali. Na ostrove sú pekné parky, mini ZOO, hotely, kúpalisko a oddychové zóny. Cestou späť sme obdivovali aj ďalšiu známu budovu – parlament na námestí Kossuth, ktoré je blízko Dunaja. Budapešť je plná turistov, napriek tomu má svoje milé zákutia, uličky, námestíčka, na ktorých je veľa príležitostí dať si dobrú kávičku, víno, pivo, alebo sa najesť. Maďari sú známi gurmáni, ich kuchyňa je vychýrená. Pre nás bol najlepší gastronomický zážitok návšteva Kemences csarda v Hajduszoboszló. Na ich výborné plnené kapustné listy (szarma), hortogádske palacinky a tokajské víno budem ešte dlho spomínať.

Posádku tvorili: mamina Andy, tatko Marko, deti Eliška a Šimon, osobná asistentka Katarína.

Na záver zopár faktov: naša cesta trvala 12 dní, prešli sme cca 1500 km, bývali sme na 6-tich miestach, zjedli sme asi 8 langošov.

ANDREA MADUNOVÁ

Ani dýchací prístroj mi nezabránil stretnúť sa s YouTuberni v Krakove

Aspoň raz za rok sa zvyknem rozhodnúť, že cestovať len po fiktívnych svetoch mi nestačí a chcem vidieť aj kus toho nášho. Našťastie mám rodičov, ktorí mi cestovanie umožňujú, a tak sme tentokrát zamierili do Krakova.

Keďže som na dýchacom prístroji cestovala už aj do Chorvátska pre moje milované more, vedeli sme, že to nebude ľahké. Pri každom kroku musíme brať ohľad na bariéry a predovšetkým na baterku prístroja, ktorá vydrží maximálne deväť hodín. Hlavné je teda plánovanie. Úlohy sme si preto rozdelili. Otec vyberal hotel – preveroval, či je bezbariérový, či sa môj obrovský vozík vmestí do výťahu, ako bude vyriešené parkovanie, dokonca aj také detaily, ako je rozloženie nábytku v izbe, aby som si mala kam položiť dýchací prístroj a zásuvka nebola príliš ďaleko od mojej postele. Naše požiadavky splnil hotel Classic. Mama spísala ten enormný zoznam vecí, ktoré so sebou potrebujem nielen pre základné prežitie, ale aj v prípade každého katastrofického scenára, aký nám kedy napadol. Samozrejmosťou sú odsávačka, množstvo odsávacích katétrov a lieky. Potom všetko z toho zoznamu zabalila a aspoň päťkrát skontrolovala, aby sme nič nezabudli. A ja (okrem toho, že som slúžila ako prekladač pri otcovej úlohe) som nám hľadala program. U nás totiž neexistuje nič ako spontánne skúmanie cudziny. Pri každom výlete si dopredu musím zistiť, či je objekt bezbariérový a koľko tam asi strávim čas, aby som si mohla

• Krátko po príchode do Krakova na Hlavnom námestí (Rynek Główny). (Autor: Z rodinného archívu)

vypočítať, na koľko miest môžem ísť, kým sa baterka v mojom prístroji nerozhodne, že dýchania mi stačilo.

Keď bolo konečne všetko hotové, mohli sme vyraziť. Otec mi prispôbil auto tak, aby som mohla pohodlne ležať na zadných sedadlách, držali ma prispôbené bezpečnostné pásy a prístroj sa mi nabíjal počas jazdy. A približne o päť hodín neskôr sme boli v Krakove.

Musím povedať, že toto nádherné historické mesto nie je pre vozičkárov ideálne, pretože je celé pokryté mačacími hlavami, prípadne bezbariérové chodníky majú terén, cez ktorý je často nutné mechanické vozíky silou pretlačiť. No natriasanie sa celý deň rozhodne stojí za to. Osobne nie som typ, ktorý sa zaujíma

o historické pamiatky, preto sme navštívili Botanickú záhradu Jagelovskej univerzity a park plný ilúzií (Ogród Doświadczeń im. Stanisława Lema). A ako inak, trhy – tie s mamou nikdy nesieme vynechať, nech sme kdekoľvek. Ale aj iba počas obyčajných prechádzok po centre mesta sme našli krásne živé sochy, neustále okolo nás klusali kone ťahajúce koče a boli sme obklopení prekrásnou architektúrou.

Avšak keby som z tohto predĺženého víkendu mala vybrať ten najlepší zážitok, jednoznačne by ním bolo stretnutie s YouTuberami Squirmy and Grubs. Ide o mladý pár, v ktorom Shane má SMA a je úspešným spisovateľom a jeho snúbenica je zdravá, no hlavne skvelá

• Stretnutie s YouTuberami Squirmy and Grubs nebolo náhodné. Naopak, oficiálny „meet&greet“ (z angl. stretnúť a pozdraviť) bol hlavným dôvodom, prečo sa rodina rozhodla vycestovať do Krakova. (Autor: Z rodinného archívu)

osobnosť. Takto osobne prišli pozdraviť svojich stredoeurópskych fanúšikov až z Ameriky. Najskôr sa osobne zoznámili s každým fanúšikom, ktorý na meet & greet prišiel – chceli vedieť, ako sa voláme, odkiaľ sme a ako sme našli ich YouTube kanál. A potom nasledovali takmer dvojhodinové kolo otázok a odpovedí, počas ktorého boli Hannah a Shane presne takí milí a zábavní ako vo svojich videách. Utkvelo vo mne, ako sa zaujímali o svojich fanúšikov a dali si záležať, aby sa každý cítil vítaný. Pýtali sa nás, ako žijeme a čomu sa v živote venujeme. Zaujímali sa o moje tetovanie, kde som sa tak dobre naučila po anglicky, aj o blog, ktorý píšem. Môj výlet v Krakove bol teda úspech na plnej čiare.

PETRA HALMEŠOVÁ

Lentilky v Benátkach

Keď sme si vymysleli výlet do Benátok, ležali sme na pláži v Chorvátsku a tvár sme otáčali k slnku. Rovnaké miesto sme na Istrii navštívili už po tretíkrát. Okolie aj domácich sme za ten čas stihli dokonale preskúmať, a preto sme chceli vidieť niečo ďalšie, nové. A keď sme od susedov z vedľajšieho apartmánu zistili, že sa do Benátok dostaneme trajektom priamo z Fažany naprieč severom Jadranského mora, nadšenie ešte vzrástlo a výlet do severného Talianska bol jednohlasne odsúhlasený celou posádkou.

Horúci deň, more, priliehajúce plavky, kapitán, lode... to znie tak dobrodružne! Romanticko-dobrodružný román sa ale

• Jediná fotografia z výletu v Benátkach. Kvôli neutíchajúcejmu výdatnému dažďu nebolo možné použiť fotoaparáty, ani mobilné telefóny. (Autor: Z rodinného archívu)

nakoniec písať nezačal kvôli bariérovosti trajektu. To nás našťastie neodradilo. Nasadli sme do našej bezbariérovej dodávky a vidina pekných fotiek, pravej talianskej pizze a temperamentných talianov nás hnala vpred.

Po prekročení talianskych hraníc sme mali pocit, že cieľ je na dosah. Tento pocit sme mali potom ešte ďalšie dve hodiny, kým sme do Benátok skutočne dorazili. Už po ceste sa zdalo byť počasie čoraz horšie. Sledovali sme na internete radarové informácie a začali sme sa obávať, že búrkový mrak si to namieril do Benátok spolu s nami. A nemýlili sme sa...

Pomyselný vstup do jednej z najznámejších turistických destinácií tvorí takmer štyri kilometre dlhý most Liberty Bridge.

V momente, keď sme mostom prechádzali, bolo všetko naokolo tmavé, zahmlené, more rozbúrené a na oblohe zúrila búrka. „Hurá Benátky“ z toho dôvodu neznelo tak hlasno ako „hurá Taliansko“ pred dvomi hodinami. S nespokojenými základnými potrebami sme v centre mestečka hľadali vyhradené miesto na parkovanie. Kým sme také našli, prešla takmer hodina! Nesrandujem! Dážď neutíchal, ba priam silnel a „volania človečiny“ boli už také hlasné, že sme sa naplno poddali dažďu a situácii a vydali sme sa v ústrety krásnych a nepoznaných Benátok.

Prvý nádech baterky smeroval k predajcom pršiplášťov. V surovom sivom počasí sme vo farbách svietili ako lentičky a už sme pozornosť nepúťali len vozíčkmi

a hlasným štebotaním. Upozornili sme na seba aj na verejných toaletách, ktoré prísne strážil pán s prísny pohľadom. Bezbariérová toaleta bola menšia, ale postačujúca pre pohyb s elektrickým vozíkom. Nad systémom splachovania sme hodnú chvíľu maturovali, nakoniec sme sa zhodli na potiahnutí visiaceho lanka... ops! Nepotiahli sme za správnu šnúru. Celým priestorom verejných toaliet začal hlasno hučať alarm. Pán „strážny“ zmenil výraz zo zachmúreného na vražedný. Všetkých s krikom vypoklonkoval z priestoru toalety, zamkol vchodové dvere a s nimi aj nás vo vnútri. Mobilom nás fotografoval a potom niekam telefonoval. Sestra mi so slzami na krajíčku vystrašene šepká: „Zavolať na nás žandárov! Zatknuť nás!“ Neskôr sme ale zistili, že „nad ním sedí“ ešte nahnevanejší muž, jeho „boss“. To jemu telefonoval, to pre neho boli určené dôkazové materiály v podobe fotografií. Našťastie počul tých vyhrávajúcich muzikantov v našich bruchách a milosrdne nás vypustil zo zajatia. Vyhladovaní sme v Benátkach hľadali bezbariérovú reštauráciu. Márne! Všade schody, kánale, podchody, nadchody. Zmoknutí do nitky sme už len zúfalo sledovali gondoly s označením piktogramu vozičkára. Unavení a trošičku sklamaní sme v spleti áut na parkovisku našli to svoje. Zakúrili sme si, na kolenách sme zjedli pizzu zo škatule a zahriali sa bylinným destilátom z plastovej fľaše. Výlet v Benátkach sme si takto nepredstavovali. Pozitívne je však to, že máme na čo s úsmevom spomínať.

NATÁLIA TURČINOVÁ

Egyptské dobrodružstvo na vozíku

Keď máte telesné postihnutie, príprava dovolenky, zvlášť zahraničnej dostupnej len lietadlom, vyžaduje trochu viac námahy. Popri objednaní vytúženej destinácie a letenky, poistení a zbalení sa musíte zaoberať niečo navyše. Musíte si byť istý, že ubytovanie zvládnete na vozíku. Istý, že budete mať pri sebe osobu, ktorá vám bude vedieť fyzicky pomôcť a zároveň tráviť oddychové dni podobným spôsobom, teda súzvuk osobností by mal fungovať. K tomu musíte myslieť na to, aby ste si zabezpečili asistenčnú službu na letisku a prepravu svojho vozíka bez ujmy.

Hľadanie vhodného ubytovania obnáša množstvo času a klikania na internetové stránky s bezbariérovým ubytovaním, otváranie fotiek, meranie šírky dvier aj výšky postele....Hľadanie vhodnej asistentky na dovolenku tiež nie je jednoduché. Pri Červenom mori sa od nej očakáva vedieť improvizovať v neznámom prostredí s nástrahami vo forme bariér. Mala by byť aktívnejšia aj v noci, mala by rada plávať v mori, mať rada slnko. Nevadí jej piesok, či tlačenie vozíka v tropickom teple a kľučkovanie v množstve ľudí v protismere na chodníku.

Keď už máme aj ubytovanie, aj vhodného človeka, s ktorým pôjdeme na dovolenku, zostáva nám ešte rezervovať si letenku. Tento proces bol asi najjednoduchší. Napísala som do leteckej spoločnosti, že potrebujem dve letenky a že som na vozíku. Odpoveď spoločnosti prišla do niekoľkých minút, kde mi poslali rezerváciu na letenky a tiež informáciu,

- Do mešity viedol bezbariérový vstup. Všetky ženy museli byť už tradične zahalené. (Autor: Z rodinného archívu)

že mi na túto prepravu poskytnú bezplatne asistenčné služby.

Leteli sme z Bratislavy do Hurgady. Na letisko sme prišli asi 2,5 hodiny pred odletom, tak ako to bolo v manuáli. Pred letiskom je informácia, že ak ste na vozíku, môžete stlačiť čierny gombík a niečo sa bude diať. Doteraz sme nezistili, aká to mala byť pomoc, pretože po stlačení gombíka sa nikto nikde nezjavil ani neozval, a tak sme sa vybrali postupom ako každý iný cestujúci. Zaradili sme sa k preplneným odbavovacím pultom a čakali na svoje poradie. Dostali sme nálepky s číslami na batožinu aj na vozík. Tu nám povedali, aby sme počkali na asistenčnú službu, ktorá nás zavedie do ďalších útrob letiska. Prišiel mladý muž, odviezol nás na colnú kontrolu,

- Osobnú asistentku, správnu parťáčku a kamarátku Petru Lackovičovú okoloidúci obdivovali za to, ako hravo prekonáva bariéry s vozíkom. (Autor: Z rodinného archívu)

kde každá príručná batožina a aj môj mechanický vozík museli prejsť skenerom. Takže som na pár minút zostala sedieť na stoličke. Potom sme postupovali do odletovej haly, kde nás cestou ešte stretlo pár kontrolných staníc. Človek na vozíku nemôže prejsť bežnou kontrolou cez skenerový rám, lebo vozík obsahuje rôzne kovy, takže prišla pani, ktorá ma prehmatala rukami. Pred lietadlom s množstvom schodov čakali na mňa hasiči s nosítkami. Pomohli mi presadnúť si na ne a šup hore. Udržať sa na nosítkach bolo, musím povedať, naozaj dosť náročné. Mala som zlý pocit, že sa o chvíľku z nich určite "zridám", keďže každý z mužov držal nosítka inak. Ale páni hasiči ma uisťovali, že ma nepustia, a tak to aj bolo. Priznávam sa však, výkrikom zdesenia počas "výstupu" som sa neubránila.

Celou cestou mi napriek eufórii z lietania a uchvacujúceho výhľadu zhora išlo hlavou moje vystupovanie z lietadla v Hurgade. Desila som sa rovnakého scenára ako v Bratislave. Letisko ma však veľmi príjemne prekvapilo. Hneď ako sme pristáli, prišli za nami pracovníci letiska so zdvíhacou plošinou, ktorá vyzerala ako prívies kamióna. Pristavili ju úplne k dverám lietadla, a tak som mohla pohodlne a bez stresu z neho prestúpiť. Spolu s nami na plošinu nastúpili dve staršie panie a tiež mamička so zdravotne postihnutým dieťaťom v kočíku. Celú cestu až do priletovej haly nás sprevádzal pracovník letiska. Až keď sa uistil, že sme v bezpečí, sa s nami rozlúčil. Potom sme už len čakali na dohodnutý odvoz do nášho hotela. Vybraný hotel bol nakoniec veľkým kompromisom a nespĺňal

všetky moje bezbariérové požiadavky. Celkovo Hurgada je pre človeka na vozíku viac neprístupná a premiestňovanie dobrodružné. Bezbariérové toalety nenájdete. Napriek sťaženým podmienkam sme na vozíku absolvovali výlet loďou aj návštevu delfinária, kde mali rampu. Pohyb na vozíku tu bol bez problémov a delfinárium som si mohla naplno užiť. Strávili sme krásnych 7 dní v horúcom Egypte. Užili sme si krásne more, veľa zábavy, občerstvenie v baroch na pláži, ale hlavne spoznali sme novú krajinu, ktorá má naozaj mnoho tvárí a vôní. A hoci Hurgada nemyslí až tak na hostí na vozíkoch, moju dovolenku hodnotím na jednotku.

LUCIA MRKVICOVÁ

Dovolenka v USA - Kalifornia, Nevada, Arizona

Tento júl sme sa konečne vybrali na dovolenku na západ Spojených štátov amerických, na ktorú sme sa už pár rokov chystali. Ešte s jednou rodinou sme odleteli z letiska vo Viedni do San Francisca s prestupom v Toronte. Na dovolenku som išiel na mechanickom vozíku, ktorý sme vždy tesne pred vstupom do lietadla odovzdali a pri prírleťe nám ho pripravili pri dverách do lietadla. Vďaka mne nás v každom rade pustili vždy prvých. V Toronte sme prechádzali cez imigračnú kontrolu. Pred tým sme museli nahráť naše osobné údaje do počítačov, ktorých vstavaný foťák bol nastavený tak, že človeka na vozíku nedokázal odfoťiť. Bolo to, ale jedno, lebo sa mi nepodarilo urobiť správne

odtlačky prstov, preto sme to zrušili a vypísali len nejaký papier. Dôležitejšia bola aj tak kontrola u policajta.

Na letisku v San Franciscu sme si požičali autá a odviezli sme sa do hotela v centre. Prišli sme asi okolo siedmej, ale rovno sme išli spať, lebo sme boli unavení z cesty. Na ďalší deň sme sa naraňajkovali na námestí Union Square priamo v centre San Francisca. Odtiaľ sme sa prešli cez China Town a chceli sme sa dostať známou lanovou električkou na Fishermans Wharf, ale vozík sa do električky nezmestil, tak sme išli pešo. Vlastne nikto sa tam z našej skupiny nedostal, lebo bola stále plná turistov. Ocino ma musel tlačiť po veľmi strmých uliciach, okolo Lombard street, známej ulice s ôsmimi ostrými zákrutami, medzi ktorými sú zasadené kvety. Potom sme sa dostali na Fishermans Wharf, štvrť s mólami pri pobreží. Asi najznámejšie mólo je Pier 39. Nekotvia tam lode, ale sú tam stánky s občerstvením. Vedľa móla sme sa zastavili pri pontónoch špeciálne pre tulene. Odtiaľ sme sa vybrali na druhú stranu mesta do Golden Gate parku. Takmer všetko v San Franciscu bolo bezbariérové. Nevymenili historické električky (tieto chodili po koľajniciach, neboli ťahané lanom), ale postavili nájazdové rampy skoro na každej zastávke, z ktorých sa výsuvnou plošinou dalo dostať do električky. V Golden Gate parku sme sa na vozíku na šliapanie povožili po parku. Rodičia šliapali a ja som sedel medzi nimi. Tento pomerne veľký park postavili na pieskových dunách v mieste chránenom od vetra a chladu prichádzajúceho od San Franciského zálivu, pretože v San

• Tomáš s rodičmi a súrodencami v Čínskej štvrti v San Franciscu. (Autor: Z rodinného archívu)

Franciscu je vplyvom Tichého oceánu aj v lete pomerne chladno a veterno. Ďalší deň išla druhá rodina do Alcatrazu a my len na plavbu okolo Alcatrazu a popod Golden Gate Bridge, lebo na vozíku sa v Alcatraze nedá pohybovať. Po plavbe sme si na raňajky dali burrito v Chipotle, mexickom rýchlom občerstvení. Potom sme boli v California Academy of Sciences. V tomto múzeu bolo planetárium, akvárium a dažďový les. Múzeum bolo orientované skôr na deti, ale zaujímavé bolo pre každú vekovú kategóriu. Pracovníci múzea napríklad zbierajú ostatky vodných cicavcov, ktoré vyplavilo na súš, zakopú ich pod zem v záhrade na streche múzea a keď ich vykopú, tak ostanú len kosti. Ráno štvrtého dňa v USA sme na raňajky boli v čínskom bistre Dim Sun v China Town. Bistro nevyzeralo najlepšie, ale jedlo bolo dobré. Bolo to pravé čínske

• Vyhládka Glacier point nad Yosemite Valley, v pozadí skalný vrchol Half Dome.
(Autor: Z rodinného archívu)

jedlo. Potom sme vyrazili do mesta Sonora, kde sme len prespali a ďalší deň sme strávili v Yosemitejskom národnom parku. Išli sme do turisticky najnavštevovanejšej oblasti parku, do Yosemite Valley. Je to údolie obklopené granitovými horami, z ktorých najznámejšie sú Half Dome a El Capitan. Ako prvý sme navštívili Lower Yosemite Fall, kam viedla bezbariérová cesta. Upper Fall je ešte vyšší, ale k nemu sa dalo dostať dlhšou túrou. Potom sme sa autobusom, ktorý zadarmo premáva po údolí a je bezbariérový, previezli k jazeru Mirror Lake. Od zastávky tam viedla asfaltová cesta. Nebolo to vlastne jazero, ale úsek rieky čiastočne prehradený zosuvom skál. V jazere sa ľudia aj kúpali. My sme si len namočili nohy. Cestou späť sme sa zastavili ešte pri skalnej stene El Capitan. Ďalekohľadom sme pozorovali

horolezcov, ktorých je na tejto slávnej stene stále dosť. Deň sme zakončili na vyhládke Glacier Point, odkiaľ bolo vidno celé údolie, ale aj najvyššie štíty, ktoré z údolia nevidno. V Yosemite Valley je informačné centrum, ubytovanie a reštaurácie, všetko zapadajúce do okolitého prostredia tak, že z vyhládky skoro nie sú vidno. Nie ako obrie hotely u nás.

Na ďalší deň sme sa presunuli do mesta Three Rivers, blízko národného parku Sequoia a po obede sme sa do parku vybrali. Zo suchej krajiny sme autom vyšli do vyššej nadmorskej výšky po strmej ceste, aby sme sa dostali do vlhkého prostredia ideálneho pre sekvoje. Vystúpili sme z auta pri náučnom chodníku Giant Forrest Trail. Pri tomto chodníku boli len miesta pre hendikepovaných a ostatní museli parkovať na jednom

- Rodina si z výletu odniesla aj zážitky z návštevy mamutieho sekvojovca, ktorý sa stal vďaka svojmu objemu a výške najväčším stromom sveta. (Autor: Z rodinného archívu)

pomerne vzdialenom parkovisku. Samotný chodník mal asi kilometer a bol celý bezbariérový. Viedol okolo lúky obkolesenej obrovskými sekvojami, ktoré z nej získavajú vodu. Na lúke sa predtým nachádzalo parkovisko a informačné centrum, ktoré zrušili a lúku vrátili do pôvodného stavu. Tieto obrie stromy vďaka za svoju veľkosť rýchleho rastu a dlhovekosti. Pomerne časté požiare im skôr pomáhajú odstrániť konkurenciu. Umrieť môžu napríklad, keď ich plytké korene neudržia a vyvrátia sa. Jeden taký strom spadol cez chodník, tak doň vyrezali tunel. Potom sme sa ešte boli pozrieť na najväčší strom na svete, General Sherman. Na prvý pohľad to bola sekvoja ako každá iná a od ostatných sa líšila len svojím objemom. V Three

Rivers sme strávili len jednu noc a už sme pokračovali do Las Vegas, ktoré sa nachádza v štáte Nevada. Urobili sme trochu obchádzku, aby sme mohli prejsť autom cez Údolie Smrti. Cestou bolo zemetrasenie, ale vôbec sme ho necítili. V Las Vegas sme bývali v hoteli s kasínom a bazénmi, ktorých bolo síce veľa, ale boli plné ľudí. Okúpali sme sa vo vlnovom bazéne a lenivej rieke a ponáhľali sa dnu, lebo púštne teplo bolo spaľujúce. Večer išli všetci okrem mňa, ocina a brata na predstavenie Davida Copperfielda. My sme sa išli prejsť na hlavnú ulicu v Las Vegas. Vtedy bolo zemetrasenie 7,2 Richterovej stupnice, ale my sme ho vôbec necítili. Ostatní si mysleli, že to je súčasť predstavenia. Večer som v hoteli ešte išiel hrať automaty, ale vyhral som

len 30 centov, pričom som do automatu dal 8 dolárov. Ráno ďalšieho dňa som išiel do bazéna, lebo ráno boli bazény ešte prázdnejšie. Na obed sme vyrazili do mesta Page v Arizone. Cestou sme prešli cez Národný park Zion, ktorý sa nachádza v štáte Utah, tam z obidvoch strán lemovali cestu krásne farebné hory zafarbené železom, horčíkom a zinkom. Za Zionom sme tieto skaly mali už len na jednej strane cesty a na druhej strane bola rovina. Pred Page sme sa ešte zastavili pri priehrade na rieke Colorado vytvárajúcej jazero Powell. V hoteli v Page bol recepčný Rumun a poradil nám dobrú reštauráciu, kde sme sa navečerali.

Ráno všetci okrem mňa išli do Antelope Canyon, lebo tam by som sa s vozíkom nedostal. Potom sme sa zbalili a chceli sme sa pozrieť na Horseshoe Band, ohyb rieky Colorado, ale od parkoviska tam viedla piesková cesta a malo to byť hodinu kráčania, tak sme sa otočili a išli do Monument Valley. Bola to dosť dlhá zachádzka, ale stálo to za to. Boli sme v malom múzeu a odfotili sa na vyhladke, odkiaľ bolo vidno viacero monolitov. Monument Valley vzniklo eróziou z usadenín vápenca a nachádza sa v rezervácii Indiánov kmeňa Navaho. Preslávili ho hollywoodske westerny. V tridsiatych rokoch minulého storočia ukázali fotky Monument Valley režisérovi Johnovi Fordovi manželia Gouldingovci, ktorí tam bývali a obchodovali s Indiánmi Navaho. Odvtedy sa tam natočilo veľa filmov. Chceli sme ísť aj na okružnú cestu okolo údolia, no už sme sa ponáhľali do mesta Flagstaff, do ktorého to bolo ešte 276 km. Flagstaff bol vo vyššej

nadmorskej výške, a preto tam nebola polopúšť, ale kopce a borovicové lesy. V zime sa tam aj lyžuje.

Pred tým, ako sme zamierili do Phoenixu, našej ďalšej zastávky, sme si ešte urobili zachádzku do Grand Canyonu, na jeho južnú stranu. Bol naozaj hlboký a široký, ale po tom, čo všetko sme videli, sa mi už nezdal taký úžasný, ako ho opisovali v knihách. Cestou do Phoenixu sme zostúpili do nižšej nadmorskej výšky, tak bolo znova teplo a všade boli kaktusy saguaro. Vo Phoenixe bolo aj večer 39 °C a cez deň 44 °C, preto sme radšej ostali pri bazéne v našom ubytovaní. Keď si môj brat hádzal basketbalovú loptu v bazéne, padla mu na kaktus a začala fučať.

Cestou do San Diega sme sa zastavili vo väzení v Yume, kde je teraz múzeum. Potom sme prešli cez hranicu Arizony a Kalifornie a pokračovali do San Diega. Ubytoval sme sa v hoteli Del Coronado na polostrove Coronado, kam viedol zo San Diega vysoký most, aby popod prešli lode vojenskej flotily. Hotel bol otvorený v roku 1888 a je to druhá najväčšia drevená stavba v USA. Natáčali tu film *Some like it hot*. Vek hotela na ňom už bolo vidno, podlaha nebola rovná a výťah tam bol len jeden a ovládal ho lift boy, ktorý tam pracoval už 40 rokov. Naša izba s rodičmi mala byť bezbariérová a pre troch dospelých, ale bola tam len jedna dvojposteľ. Našťastie sme mali ešte jednu izbu s dvomi dvojposteľami. Pre mňa bol v San Diegu najdôležitejší bod programu múzeum lietadlová loď USS Midway. Na loď sa dalo dostať výťahmi a letová paluba a hangár pre lietadlá pod ňou boli bezbariérové. Do

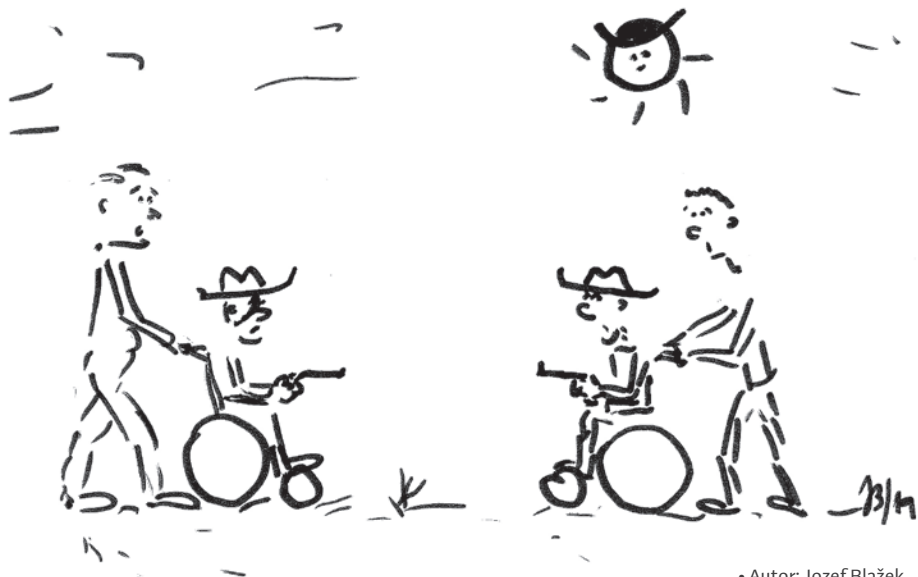
podpalubia a na kapitánsky mostík som sa však žiaľ na vozíku nedostal. Na letovej palube boli vystavené všetky lietadlá, ktoré z lode kedy štartovali. Letová paluba bola taká veľká, že sme mali čo robiť, kým sme si ju celú prezreli. Na lodi boli aj veteráni, ktorí nám rozprávali o tom, čo zažili počas služby na tejto lodi.

Ráno ďalšieho dňa sme vyrazili do Malibu pri Los Angeles. Po ceste sme sa dostali do zápchy na dvanásť prúdovej diaľnice. Podvečer sme prišli do Malibu a ubytovali sa v hoteli. Z balkóna sme videli, že v reštaurácii večeria Mel Gibson. Náš hotel mal aj pláž rovno pod našimi balkónmi, ale po väčšinu času bola zaliata morom. Vlny sa rozbíjali o skaly pod hotelom. Doobeda ďalšieho dňa sme boli na pláži. Voda bola však studená, takže sme sa nekúpali. Podvečer sme išli na mólo v Santa Monica. Boli tam stánky

s občerstvením a húsenková dráha. Môj brat povedal, že niečo podobné môže človek zažiť na Račianskych alebo Dúbravských hodoch. Ako posledné miesto sme navštívili Sunset Boulevard v Hollywoode, kde sú na chodníku hviezdy známych umelcov. Prešli sme sa tadiaľ, najedli sme sa v McDonald's a odfotili sa s nápisom Hollywood. Trochu mi bolo ľúto, že sme nevideli ani centrum Los Angeles, ale ku koncu dovolenky sme boli už dosť unavení. Z letiska v Los Angeles sme mali priamy let do Viedne a trval asi 12 hodín. Dokopy sme na dovolenke najazdili asi 5300 kilometrov.

TOMÁŠ VRANOVSKÝ

Potešíme sa vaším tipom na ďalšie bezbariérové výlety a dovolenky vhodné aj pre ľudí na vozíku.

• Autor: Jozef Blažek
Názov: Pištolníci